

กฎหมายสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุข

โดย อาจารย์ อรรวรรณ น้อยวัฒน์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กฎหมายสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขมีหลากหลาย ทั้งที่เป็นกฎหมายสำหรับการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขโดยตรง เช่น พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2523 พระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เป็นต้น และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุข เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 เป็นต้น ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะกฎหมายสำคัญสำหรับการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขที่นักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์และผู้ปฏิบัติงานสาธารณสุขจำเป็นต้องทำความเข้าใจ มีรายละเอียดดังนี้

1. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

ที่มาของการประกาศใช้พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เนื่องจากพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 เป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินงานสาธารณสุขได้ใช้บังคับมานานแล้ว ไม่ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าของสังคม จึงมีความจำเป็นต้องขยายขอบเขตการกำกับดูแลกิจการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานสาธารณสุขให้กว้างขึ้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองและการให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น สมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับการควบคุมให้มีลักษณะการกำกับดูแลและติดตามและปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และบทกำหนดโทษตามกฎหมายปัจจุบันให้สามารถบังคับให้มีการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอย่างเคร่งครัด จึงต้องมีการตราพระราชบัญญัตินี้เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมดูแลการอนามัยสิ่งแวดล้อม สุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม และการอาชีวอนามัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนในพื้นที่ และเป็นกฎหมายที่กระจายอำนาจให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 ประกอบด้วย 16 หมวด 90 มาตรา ในแต่ละหมวดมีดังนี้ หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 คณะกรรมการสาธารณสุข หมวด 3 การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย หมวด 4 สุขลักษณะของอาคาร หมวด 5 เหตุร้ายกาจ หมวด 6 การควบคุมการเลี้ยงหรือปล่อยสัตว์ หมวด 7 กิจการที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ หมวด 8 ตลาด สถานที่จำหน่ายอาหารและสถานที่สะสมอาหาร หมวด 9 การจำหน่ายสินค้าในที่หรือทางสาธารณะ หมวด 10 อำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานท้องถิ่นและเจ้าพนักงานสาธารณสุข หมวด 11 หนังสือรับรองการแจ้ง หมวด 12 ใบอนุญาต หมวด 13 ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ หมวด 14 การอุทธรณ์ หมวด 15 บทกำหนดโทษ หมวด 16 บทเฉพาะกาล ทั้งนี้ สามารถสืบค้นรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ.2535 และแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข ได้ที่กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2555)

2. พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 อาจเรียกได้ว่าเป็นกฎหมายฉบับแรกของประเทศไทย ที่จัดทำด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมจากสังคมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ โดยใช้ระยะเวลาถึง 8 ปีเต็มจึงมีผลบังคับใช้อย่างเป็นทางการ ในฐานะ “ธรรมนูญสุขภาพของประเทศไทย” ซึ่งผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติพ.ศ.2550 ทำให้เกิด

ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2552

ที่มาของการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 เนื่องจากการจัดบริการรักษาพยาบาลเพียงด้านเดียวไม่อาจทำให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีได้ เพราะสุขภาพคือภาวะของของมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล การดูแลแก้ไขปัญหาสุขภาพจึงต้องดำเนินการในทุกมิติและจำเป็นต้องทำให้ประชาชนมีความรู้เท่าทัน มีส่วนร่วม และมีระบบเสริมสร้างสุขภาพและระวังป้องกันอย่างสมบูรณ์ จึงต้องมีการตราพระราชบัญญัติขึ้น

พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ประกอบด้วย 7 หมวด 54 มาตรา คือ หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ด้านสุขภาพ หมวด 2 คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ หมวด 3 สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ หมวด 4 สมัชชาสุขภาพ หมวด 5 ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ หมวด 6 บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล ทั้งนี้ สามารถสืบค้นรายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 ได้ที่ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2557)

3. พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556

ที่มาของการประกาศใช้พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการปฏิบัติงานของบุคคลด้านการสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานอยู่ทั่วประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน

พระราชบัญญัติวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน พ.ศ. 2556 ประกอบด้วย 7 หมวด 53 มาตรา คือ หมวด 1 สภาการสาธารณสุขชุมชน หมวด 2 สมาชิก หมวด 3 คณะกรรมการ หมวด 4 การดำเนินการของคณะกรรมการ หมวด 5 การควบคุมการประกอบวิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน หมวด 6 พนักงานเจ้าหน้าที่ หมวด 7 บทกำหนดโทษ และบทเฉพาะกาล

จากที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกฎหมายที่นักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานสาธารณสุขควรทำความเข้าใจ เพื่อให้สามารถให้บริการสาธารณสุขได้อย่างถูกต้องตามหลักกฎหมาย นอกจากนี้แล้วประชาชนทั่วไปควรรับรู้สิทธิและหน้าที่ในการใช้กฎหมายสาธารณสุขด้วย เพราะรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ว่าบุคคลมีสิทธิในการรับทราบและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะของทางราชการ การได้รับข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลจากหน่วยงานราชการ ก่อนการอนุญาตหรือการดำเนินโครงการหรือกิจการใดที่อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย คุณภาพชีวิต

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2555). แนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535.

ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2557. จาก http://laws.anamai.moph.go.th/main.php?filename=e_book00001
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2555). คู่มือการปฏิบัติงานตามกฎหมายการสาธารณสุข Standard Operating Procedure (SOP). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2557). พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550.

ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2557. จาก http://www.nationalhealth.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=80

พระราชบัญญัติ. วิชาชีพการสาธารณสุขชุมชน. พ.ศ. ๒๕๕๖. ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร. ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๖. เป็นปีที่ ๖๘ ในรัชกาลปัจจุบัน. ค้นเมื่อ 31 พฤษภาคม 2557. จาก <http://www.library.coj.go.th/managelaw/data/36-12-56.PDF>